

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi sotilastapaturman ja palvelussairauden korvaamisesta, tapaturman ja palvelussairauden korvaamisesta kriisinhallintatehtävissä ja sotilaallisesta kriisinhallinnasta annetun lain 20 §:n muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi sotilastapaturman ja palvelussairauden korvaamisesta, tapaturman ja palvelussairauden korvaamisesta kriisinhallintatehtävissä ja sotilaallisesta kriisinhallinnasta annetun lain 20 §:n muuttamisesta (HE 225/2016 vp): Asia on saapunut sosiaali- ja terveysvaliokuntaan mietinnön antamista varten. Asia on lisäksi lähetetty puolustusvaliokuntaan lausunnon antamista varten.

Lausunto

Asiasta on annettu seuraava lausunto:

- puolustusvaliokunta PuVL 9/2016 vp

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- hallitusneuvos Mika Mänttari, sosiaali- ja terveysministeriö
- erityisasiantuntija Tiina Ehrnrooth, sisäministeriö
- ylitarkastaja Pertti Ojutkangas, sisäministeriö
- vanhempi osastoesiupseeri Mika Peltoniemi, puolustusministeriö
- ylituomari Juha Pystynen, vakuutusosasto
- toimintakykysektorin johtaja, everstiluutnantti Timo Iltanen, Pääesikunta
- lakiasianpäälikkö Pekka Syrjänen, Valtiokonttori
- puheenjohtaja Jaakko Hannula, Tapaturma-asioiden muutoksenhakulautakunta
- hallintoylilääkäri Lasse Lehtonen, HYKS Psykiatriakeskus, Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiiri
- projektipäälikkö Jan Johansson, Asevelvollisena vammautuneiden tuki ry
- lakimies Henrik Gustafsson, Invalidiliitto ry
- puheenjohtaja Paavo Kiljunen, Suomen Rauhanturvaajaliitto ry
- puheenjohtaja Rami Laitila, Varusmiesliitto ry

Valiokunta on saanut kirjalliset lausunnot:

- Aliupseeriliitto ry

Valiokunnan mietintö StVM 41/2016 vp

- Päälystöliitto ry
- Upseeriliitto ry
- Vertaistukiryhmä Vaikeasti Korvattavat ry.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki sotilastapaturman ja palvelussairauden korvaamisesta sekä laki tapaturman ja palvelussairauden korvaamisesta kriisinhallintatehtävissä. Näillä laeilla uudistettaisiin voimassa oleva sotilastapaturmia koskeva lainsäädäntö. Laki sotilastapaturman ja palvelussairauden korvaamisesta korvaisi voimassa olevan sotilastapaturmalain. Lain henkilöllinen soveltamisala täsmennettäisiin. Laki koskisi maanpuolustusvelvollisuutta suorittavia varusmiehiä ja siviilipalvelusmiehiä, kertausharjoituksiin osallistuvia reserviläisiä, vapaaehtoista asepalvelusta suorittavia naisia, sotilasvirkaan tai rajavartiolaitoksen virkaan johtavassa koulutuksessa olevia sekä vapaaehtoisesta maanpuolustuksesta annetun lain mukaisiin vapaaehtoiisiin harjoituksiin, koulutukseen ja puolustusvoimien virka-apu- ja valmiustehtävään osallistuvia henkilöitä. Lain tarkoituksena on täsmentää sotilastapaturman ja palvelussairauden määrittelyjä niin, että palveluksessa aiheutuneet vammat ja sairaudet sekä henkilöllä jo olleiden sairauksien ja vammojen palveluksesta johtuva paheneminen tulisivat riittävän kattavasti korvattaviksi. Korvausedellytyksissä on tarkoitus ottaa nykyistä paremmin huomioon palvelusaikaiset olosuhteet, jotka lisäävät sairastumisen ja vammautumisen riskiä. Samalla korotettaisiin ansionmenetyskorvauksen vähimmäistasoa.

Uusi laki tapaturman ja palvelussairauden korvaamisesta kriisinhallintatehtävissä koskisi sekä sotilaalliseen kriisinhallintaan että siviilikriisinhallintaan ja Euroopan unionin rajaturvallisuusviraston toimintaan osallistuvia henkilöitä. Voimassa oleva sotilastapaturmalaki koskee vain sotilaalliseen kriisinhallintaan osallistuvia. Siviilikriisinhallintaan ja Euroopan unionin rajaturvallisuusviraston toimintaan osallistuvilla on nykyisin sama turva työtapaturmien ja ammattitautien varalle kuin valtion virkamiehillä. Uudella lailla kaikkien kriisinhallintaan osallistuvien turva yhtenäistettäisiin, koska palvelusolosuhteet ja niiden aiheuttamat riskit ovat sekä siviili- että sotilaallisessa kriisinhallinnassa pitkälti samanlaiset. Korvausedellytykset noudattaisivat samoja periaatteita kuin sotilastapaturman ja palvelussairauden korvaamisesta. Turva olisi siten kattavampi kuin työntekijöitä koskeva työtapaturma- ja ammattitautiturva. Laissa huomioitaisiin ne kriisinhallintatehtävien erityisolosuhteet, jotka tulisi ottaa huomioon korvausharkinnassa. Kriisinhallintatehtävissä olosuhteet poikkeavat kotimaan rauhanajan olosuhteista ja niihin sisältyy paljon vammautumisen ja sairastumisen riskiä lisääviä tekijöitä.

Kriisinhallintaa koskevaan turvaan sisällytettäisiin erityinen lisäturva kuolemantapauksen sekä pysyvän invaliditeetin varalta. Kriisinhallintatehtävästä palaavalle ehdotetaan myös oikeutta erityiseen psyykkiseen tukeen. Vastaavat etuudet on nykyisin järjestetty sopimusperusteisesti. Muilta osin ehdotettavien lakien nojalla myönnettävät etuudet määräytyisivät pääsääntöisesti työtapaturma- ja ammattitautilain mukaisesti. Samoin toimeenpanossa ja muutoksenhaussa noudatettaisiin pääsääntöisesti työtapaturma- ja ammattitautilain säännöksiä.

Lait ovat tarkoitettut tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2017.

Valiokunnan mietintö StVM 41/2016 vp

VALIOKUNNAN YLEISPERUSTELUT

Yleistä

Ehdotus saattaa sotilastapaturmalainsäädäntö ajan tasalle ehdotetussa aikataulussa on tarpeellinen. Tavoitteena on taata aseellista, aseetonta ja siviilipalvelusta suorittaville sekä kriisinhallinnan tehtäviin osallistuville oikeantasoinen turva palveluksesta aiheutuvista tapaturmista ja sairauksista. Ehdotuksella täsmennetään korvattavien vahinkotapahtumien määrittelyä niin, että palveluksessa aiheutuneet vammat ja sairaudet sekä henkilöillä jo olleiden sairauksien ja vammojen palveluksesta johtuva paheneminen korvataan riittävän kattavasti. Lainsäädännön selkeyden vuoksi ehdotetaan, että kotimaassa asevelvollisuutta suorittaville sekä ulkomailla kriisinhallintatehtävissä oleville säädetään omat lakinsa.

Sotilastapaturman ja palvelussairauden korvaamista koskevan lain henkilöllisen soveltamisalan ehdotetaan säilyvän ennallaan. Kaiken palvelukseen kuuluvan toiminnan ehdotetaan olevan edelleen lain antaman turvan piirissä. Palvelusaikaan sisältyvänä vapaa-aikana tapahtuneet muut kuin palveluksesta johtuvat pahoinpitelyt ehdotetaan rajattavan pois ehdotetun lain mukaisen korvauksen piiristä.

Kriisinhallintatehtäviin liittyvästä turvasta ehdotetaan säädettävän omassa laissaan. Olennainen uudistus on, että siviilikriisinhallintaan osallistuvat henkilöt saavat saman turvan kuin sotilaalliseen kriisinhallintaan osallistuvat. Turva ulotetaan myös Euroopan unionin rajaturvallisuusviraston toimintaan osallistuviin rajavartiijoihin. Eduskunnassa on käsiteltävänä hallituksen esitys laeiksi puolustusvoimista annetun lain, aluevalvontalain ja asevelvollisuuslain muuttamisesta (HE 94/2016 vp). Siinä ehdotetaan, että kansainvälisen avun antamiseen ja muuhun kansainväliseen toimintaan osallistuvaan henkilöstöön sovellettaisiin tässä esityksessä ehdotettavaa lakia tapaturman ja palvelussairauden korvaamisesta kriisinhallintatehtävissä. Eduskunnan käsiteltävänä on myös hallituksen esitys sisäministeriön hallinnonalan kansainvälisen avun antamista ja vastaanottamista koskevan lainsäädännön muuttamiseksi (HE 107/2016 vp). Sen mukaan tarkoitus on, että tässä esityksessä ehdotettavaa lakia tapaturman ja palvelussairauden korvaamisesta kriisinhallintatehtävissä sovellettaisiin myös kansainvälisen avun antamiseen osallistuviin poliisimiehiin ja yhteisvastuulausekkeeseen perustuvaa rajaturvallisuusapua toisessa EU-jäsenvaltiossa antaviin rajavartiomiehiin. Sosiaali- ja terveysvaliokunta toteaa, että edellä todetut viittaus-säännökset nyt käsiteltävänä olevaan lakiin arvioidaan asianomaisten lakien valmistelun yhteydessä. Valiokunta pitää viittausehdotuksia tarkoituksenmukaisina nyt käsiteltävänä olevan lakiehdotuksen näkökulmasta, mutta kiinnittää huomiota puolustusvaliokunnan lausunnossa asiantuntijakuulemisen perusteella esitettyyn, että kriisinhallinnan toimintaympäristöön tarkoitettu laki ei sovellu kaikkein vaativimpiin kansainvälisiin sotilasaputehtäviin sotatoimialueella.

Esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena. Sosiaali- ja terveysvaliokunta ehdottaa hallituksen esitykseen sisältyvien lakiehdotusten hyväksymistä seuraavin huomautuksin ja muutosehdotuksin.

Valiokunnan mietintö StVM 41/2016 vp

Puolustusvaliokunnan lausunto

Puolustusvaliokunta kiinnittää lausunnossaan huomiota asiantuntijakuulemisessa esille tulleisiin epäkohtiin. Nämä liittyvät kriisinhallintahenkilöstön asevelvollisia kattavampaan korvauskäytäntöön, lääketieteellisen syy-yhteyden arviointiin, vian, vamman tai sairauden pahenemisesta maksettavan korvauksen kuuden kuukauden määräaikaan ja eräisiin muihin asioihin. Huomiota kiinnitetään myös terveydenhuollon ja kuntoutuksen asianmukaiseen järjestämiseen ehdotettujen lakien soveltamisalaan kuuluville henkilöille. Puolustusvaliokunta katsoo, että lakiehdotuksiin liittyvistä puutteista huolimatta on tärkeää, että ehdotettu lainsäädäntö saadaan voimaan 1.1.2017. Valiokunta ehdottaa, että sosiaali- ja terveysministeriö antaa eduskunnalle selvityksen ehdotettujen uusien lakien toimivuudesta sekä esityksen valiokunnan esille nostamien epäkohtien korjaamiseksi vuoden 2018 alkuun mennessä.

Useat puolustusvaliokunnan lausunnossa olevat asiat tulivat esille myös sosiaali- ja terveysvaliokunnan asiantuntijakuulemisessa. Näitä asioita käsitellään jäljempänä tässä mietinnössä. Lakien toimivuuden seurannan osalta puolustusvaliokunnan kantaan yhtyen sosiaali- ja terveysvaliokunta katsoo, että käsityksen saaminen ehdotettujen lakien toimivuudesta on tarpeen. Se edellyttää huolellista selvittämistä ja sen perusteella tehtävää arviota lainsäädännön muuttamisen tarpeesta. Valiokunta toteaa, että arvioimisessa tarvittavan tiedon saaminen edellyttää seurannan riittävän pitkää aikajännettä.

Terveydenhuolto ja kuntoutus

Varusmiesten ja sotilaiden sairastavuuteen, hoitoon ja kuntoutukseen kiinnitettiin huomiota asiantuntijakuulemisessa. Valiokunta toteaa, että nyt käsiteltävänä olevassa lakiehdotuksessa on kyse tapaturmien korvaamisesta palveluksessa aiheutuneista vammoista ja sairauksista johtuvista menetyksistä. Sen sijaan lakiehdotukseen ei kuulu vammojen ja sairauksien hoidon ja kuntoutuksen järjestämistä koskevat asiat. Ehdotetut lait eivät aiheuta muutosta siihen, miten korvattavien vammojen ja sairauksien hoito ja kuntoutus järjestetään. Puolustusvoimat huolehtii terveydenhuoltovastuullaan olevien henkilöiden terveydenhuollosta siten, että se tuottaa perusterveydenhuollon palvelut itse ja erikoissairaanhoidon palvelut se järjestää sopimusyhteistyönä sairaanhoitopiirien sairaaloissa. Palveluksen aikaisen hoidon kustannuksista vastaa puolustusvoimat.

Ammattisotilaiden työtapaturmaturva

Valiokunta pitää hallituksen esityksen ratkaisua ammattisotilaiden työtapaturman säilyttämisestä nykyisellään perusteltuna, koska lakisääteisessä työtapaturma- ja ammattitautiturvassa ei ole tarkoituksenmukaista ryhtyä erottelemaan eri ammattiryhmiä. Ammattisotilailla on sama turva kuin valtion työntekijöillä. Eri ammattialojen riskitason huomioon ottaminen johtaa vaikeasti hallittavaan yksityiskohtaiseen sääntelyyn, koska yhden ammattiryhmän turvan laajentaminen johtaa myös muiden ammattiryhmien vastaavan tarpeen huomioon ottamiseen.

Asevelvollisten sotilastapaturman ja palvelussairauden korvaaminen

Lääketieteellisen syy-yhteyden arviointi. Hallituksen esityksessä lääketieteellistä syy-yhteyttä ei ole selostettu varusmiespalveluksen aikaisten erityisolosuhteiden kohdalla yhtä laajasti kuin krii-

Valiokunnan mietintö StVM 41/2016 vp

sinhallinnan olosuhteita. Tämä ei vaikuta säännösten tulkintaan, sillä ne ovat kummassakin laissa samat. Kaikki palvelukseen liittyvät olosuhdetekijät tulee ottaa huomioon tapauskohtaisesti ja arvioida, onko niillä ollut vaikutusta ilmenneen vamman tai sairauden syntyyn tai aikaisemman vian, vamman tai sairauden pahenemiseen. Kriisinhallinnan muuttuneet palvelusolosuhteet kuvaataan hallituksen esityksen yleisperusteluissa tarkasti, koska lakiin esitettävät muutokset perustuvat erityisesti muuttuneisiin palvelusolosuhteisiin. Vastaavaa olosuhdemuutosta ei asevelvollisten osalta ole osoitettavissa, joten palvelusolosuhteiden yhtä yksityiskohtainen kuvaaminen tässä yhteydessä ei ole tarpeen.

Valiokunta katsoo, että asiantuntijakuulemisessa esitetty vakuutetun oman kertomuksen lisääminen huomioon otettavaksi seikaksi syy-yhteyden arvioinnissa ei ole tarpeen. Säännöksessä jo mainittu vahingon sattumistapa tulee ilmi useimmiten nimenomaan vahingoittuneen oman kertomuksen perusteella. Vahinkotapahtuman sattuessa läsnä olleiden muiden henkilöiden kertomus tai kaikki muu tieto sattumisolosuhteista voi olla tärkeää tapauksesta riippuen.

Pahoinpitelyn korvaaminen. Asiantuntijakuulemisessa tuotiin esille tarve tarkentaa pahoinpitelyn korvaamista koskevaa säännösehdotusta (7 §) pahoinpitelyn syyn todentamisen helpottamiseksi. Valiokunta toteaa, että säännösehdotus vastaa voimassa olevan lain tulkintakäytäntöä. Varusmiehen vapaa-aikana sattuvaa pahoinpitelyä ei korvata, jos se ei johdu palveluksesta. Tämä käytäntö ehdotetaan kirjattavaksi uuteen lakiin. Pahoinpitelyn motiivin selvittäminen voi joissakin tapauksissa olla vaikeaa, mutta lain soveltajalle jää harkintavalta tulkita, milloin voidaan katsoa, että pahoinpitelyn pääasiallisena syynä on ollut palvelus. Tulkinnessa otetaan huomioon kaikki se selvitys, joka tapahtumasta on saatavilla. Esimerkiksi pelkkä sotilaspuvun käyttö ei ole riittävä seikka osoittamaan pahoinpitelyn motiivia, vaan se on yksi arvioinnissa huomioon otettava seikka. Korvaamisen edellytysten väljentäminen ei välttämättä poista tulkintavaikeuksia, vaan siirtää korvattavuuden rajaa. Valiokunta katsoo, että vapaa-ajan pahoinpitelyjen korvattavuuden laajentaminen nykyisestä ei ole perusteltua.

Vian, vamman tai sairauden pahenemisen korvaamisen enimmäisaika. Valiokunnan saamissa lausunnoissa kritisoitiin kuuden kuukauden enimmäisaikaa korvauksen maksamiselle sotilastapaturman aiheuttaman vian, vamman tai sairauden pahenemisesta (6 §:n 2 mom.) ja palvelussairautena korvattavan sairauden tai vamman pahenemisesta (9 §:n 3 mom.). Pahenemisessa on kyse vahingoittuneella jo entuudestaan olleen vian, vamman tai sairauden pahenemisesta tapaturman tai palveluksen seurauksena. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan pahenemisen korvaamisen enimmäisaika on lääketieteellisesti perusteltu ja käytännön korvaustoiminnan kannalta tärkeä. Perustelut määräajalle ovat samat kuin työtapaturma- ja ammattitautilain mukaisen olennaisen pahenemisen korvaamiselle. Määräaika ei ole säännönmukainen korvausaika, vaan enimmäisaika. Paheneminen voidaan korvata ensisijaisesti vain pahenemisen ajalta, joka valiokunnan saaman selvityksen mukaan yleisimmissä tapauksissa on selvästi alle kuusi kuukautta. Mitä lievempi paheneminen olisi kyseessä, sitä lyhyempi on todennäköinen korvausaika. Itse tapaturmavamman tai palvelussairauden korvaamiselle ei ehdoteta määräaikaa, vaan ne korvataan ilman rajoituksia.

Palvelussairaus. Laissa ehdotetaan säädettäväksi niistä sairauksista, jotka tulevat korvattavaksi palvelussairauksina. Niiden määrittelemiseksi ehdotetaan muun muassa viitattavan eräisiin tapaturma- ja ammattitautilain säännöksiin. Asiantuntijalausunnossa tätä kytkeä pidettiin ongel-

Valiokunnan mietintö StVM 41/2016 vp

mallisena. Valiokunta katsoo, että viittaus on tarkoituksenmukainen palvelussairautena korvattavien vammojen ja sairauksien rajaamiseksi. Asiantuntijalausunnossa esitettyä vaihtoehtoa, että laissa säädettäisiin vain niistä perusteista, joilla oikeutta korvaukseen ajallisesti palveluksen aikana sattuneen vahingon tai esiin tulleen sairaustilan perusteella ei synny, valiokunta ei pidä tarkoituksenmukaisena eikä lakiteknisesti toimivana ratkaisuna.

Valiokuntakuulemisessa kiinnitettiin huomiota myös palvelussairauden syy-yhteysarviointiin ja verrataan sitä lain sanamuodon kannalta ammattitaudin syy-yhteysarviointiin. Palvelussairaus on vamma tai sairaus, joka on todennäköisesti palveluksen aiheuttama, jos se ei ole ammattitaudiksi katsottava sairaus. Useat sairaudet ovat monitekijäisiä, mikä on lääketieteellisessä syy-yhteyden todennäköisyysarvioinnissa otettava huomioon. Jonkin tekijän pääasiallisuuden edellyttäminen siten kuin ammattitaudin määritelmässä edellytetään, voidaan tapauksesta riippuen tulkita jopa rajoittavaksi kriteeriksi. Olennaista on, että sairaus on todennäköisesti palveluksesta aiheutunut riippumatta siitä, onko sairauden taustalla mahdollisesti muitakin tekijöitä.

Päivärahan määrä. Päiväraha on ansionmenetykskorvaus. Sen tarkoitus on korvata menetettyä työansiota, ja siksi sen suuruus on sidottu vahingoittuneen sen hetkiseen ansiotasoon. Usein asevelvollisuutta suorittavilla ei ole merkittäviä työansioita tai työansioita lainkaan, jolloin korvaustaso jää vähimmäisturvan tasolle. Päivärahaa maksetaan vuoden ajan vahinkotapahtumasta, minkä jälkeen korvausmuotona on tapaturmaeläke, jos työkyvyttömyys jatkuu. Lain valmistelussa on katsottu oikeudenmukaiseksi korottaa pitkäaikaisen ja pysyvän työkyvyn menetyksen aiheuttamaa ansionmenetykskorvausta niin, että korvaus vastaa vähintään keskimääräistä ansiotasoa. Sen sijaan tilapäisen työkyvyttömyyden korvaamista nykyistä tasoa korkeammalla päivärähällä ei ole nähty perustelluksi. Tältä osin on katsottu perustelluksi korvata edelleen todellista lyhytaikaista ansionmenetystä. Valiokuntakuulemisessa kiinnitettiin huomiota päiväraha-asiaan laajemminkin, ja näiltä osin valiokunta toteaa, että sairauspäivärahan määrää tai edellytyksiä koskevat asiat eivät kuulu nyt käsiteltävänä olevaan lakiehdotukseen.

Korvaukset kuoleman ja vakavan vammautumisen johdosta. Asevelvollisen palveluksesta aiheutuvan kuoleman perusteella maksetaan puolisolle ja lapsille perhe-eläkettä työtapaturma- ja ammattitautilain mukaisesti. Lisäksi perhe-eläkkeen vähimmäistaso on turvattu, kun eläkkeen perusteena ehdotetaan käytettäväksi kolminkertaista vähimmäisvuosityöansiota, joka vuoden 2017 tasolla on 42 240 euroa. Tämän mukaisesti esim. leskeneläkkeen määrä ilman tulosovitusta on noin 16 890 euroa vuodessa, jos lapsia ei ole. Yhden lapsen perhe-eläke on noin 10 560 euroa vuodessa. Hautausavun määrä on noin 4 780 euroa.

Sotilaallisessa kriisinhallinnassa palveleville otettiin kuolemantapauskorvaus tapaturman johdosta käyttöön sopimusperusteisesti vuonna 2009 (puolustusministeriön ja valtiokonttorin välinen sopimus sotilaallisen kriisinhallintahenkilöstön ryhmätapaturmavakuutusta vastaavasta edusta). Nykyistä käytäntöä vastaava korvaus ehdotetaan kirjattavan kriisinhallintatehtäviä koskevaan lakiin. Kyse on sellaisesta yksilön oikeuksia koskevasta asiasta, josta tulee säätää lain tasolla. Kriisinhallintahenkilöstölle ehdotettava pysyvän haitan lisäkorvaus perustuu mainittuun ryhmätapaturmavakuutusta vastaavaan sopimukseen. Työtapaturma- ja ammattitautilain nojalla vamman tai sairauden aiheuttamasta pysyvästä haitasta maksetaan haittarahaa, joka on haittaluokissa 1—5 kertakorvaus ja haittaluokissa 6—20 pysyvä kuukausittain maksettava korvaus. Tämän korvauksen saavat siis myös asevelvollisina vammautuneet.

Valiokunnan mietintö StVM 41/2016 vp

Asevelvollisia koskevaan lakiin näitä uusia etuuksia ei ehdoteta, koska hallituksen esityksen mukaan niille ei ole katsottu olevan vastaavia perusteita kuin kriisinhallintaan osallistuville. Lisäkorvausten taustalla ovat Afganistanin myötä merkittävästi vaativammiksi muuttuneet kriisinhallinnan palvelusolosuhteet. Asevelvollisten osalta vastaavaa palvelusolosuhteiden oleellista muutosta ei ole osoitettavissa, eivätkä palveluksessa tapahtuneet kuolemantapaukset ja vakavat onnettomuudet ole lisääntyneet. Puolustusvoimat tekee myös jatkuvaa ennaltaehkäisevää työtä palvelusturvallisuuden lisäämiseksi, jossa on otettu ja otetaan huomioon niin palveluksen laatu kuin palvelusolosuhteiden muuttuminen. Asiantuntijakuulemisessa kritisoitiin ehdotettua ratkaisua säätää asevelvollisille kriisinhallintaan osallistuvia heikommat etuudet. Valiokunta toteaa, että pysyvä vammautuminen tai kuolema on yhtä vakava riippumatta siitä, tapahtuuko se kriisinhallintatehtävissä vai varusmiespalveluksen tai kertausharjoituksen aikana. Tästä syystä jatkossa on syytä arvioida, tulisiko kuolemantapauksen ja vakavan vammautumisen johdosta eri henkilöryhmille maksettavat korvaukset saattaa samalle tasolle.

Psyykinen tuki palveluksen jälkeen. Asevelvollisia koskevassa laissa ei ehdoteta vastaavaa tapaturmasta tai palvelussairaudesta riippumatonta psyykkistä tukea palveluksen päättymisen jälkeen kuin kriisinhallintahenkilöstölle. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan tälle tukimuodolle ei ole tarvetta. Kriisinhallintatehtävästä palaaminen voi aiheuttaa sellaisia sopeutumongelmia siviilielämään palaamisessa, että ammattiavulle on tarvetta. Asevelvollisen kotiutuminen palveluksesta ei ole rinnastettavissa kotiutumiseen kriisinhallintatehtävästä. Asevelvollisuuden suorittaminen sinällään ei muodosta sellaista psyykkistä kuormitusta, joka edellyttäisi psyykkisiä tukitoimia. Jos palveluksen aikana tapahtuu sellaista, joka aiheuttaa erityisen psyykkisen trauman, se voidaan korvata ehdotettavan lain nojalla psyykkisenä järkytysreaktiona. Jos palvelus keskeytyy muutoin psyykkisistä syistä, henkilö ohjataan etsivän nuorisotyön Aikalisätoimintaan ja/tai terveydenhuollon palvelujen asiakkaaksi.

Tapaturman ja palvelussairauden korvaaminen kriisinhallintatehtävissä oleville

Sairauden, vian tai vamman pahenemisesta johtuvan korvauksen maksamisen enimmäisajan laskemista sekä palvelussairautta koskevien perustelujen osalta viitataan siihen, mitä vastaavista asioista edellä asevelvollisia koskien todetaan.

Henkinen järkytysreaktio. Asiantuntijakuulemisessa tuli esille, että pykälässä käytetty käsite välitön osuus tapahtumaan pitää määritellä koskemaan koko kansallista kriisinhallintaosastoa kyseisessä rauhanturvaoperaatiossa (niin sanottu kollektiivinen trauma), ei ainoastaan tapahtumassa mukana tai lähellä olleita. Valiokunta toteaa, että hallituksen esityksen perusteluissa nimenomaisesti todetaan, että henkinen järkytysreaktio voi olla seurausta myös palveluksesta kokonaisuutena ilman selvää yksittäistä tapahtumaa, jolloin se korvataan palvelussairautena. Näin ollen myös edellä kuvatun ns. kollektiivisen trauman aiheuttama oireilu tulee korvattavaksi palvelussairautena ehdotettavan lain nojalla. Valiokunta toteaa, että psyykkisten häiriöiden korvaaminen ei rajoitu tähän säännökseen, vaan kuten perusteluissa todetaan, psyykkisiä tekijöitä ei ole rajattu sairauden aiheuttajina palvelussairauden korvattavuuden ulkopuolelle. Jos palvelukseen osallistuneella todetaan psyykinen sairaus, joka ei täytä henkisen järkytysreaktion kriteereitä, sen korvaamista tulee harkita yleisen palvelussairautta koskevan säännöksen perusteella (6 § 1 momentin 4 ja 5 kohta).

Valiokunnan mietintö StVM 41/2016 vp

Asian käsittely vakuutusoikeudessa

Valiokunta toteaa, että vuoden 2017 alusta voimaan tulevan oikeudenkäynnistä vakuutusoikeudessa annetun lain 6 §:n kannalta jää epäselväksi, tuleeko kriisinhallinnan asiantuntemus edustetuksi 2. lakiehdotuksen mukaisten korvausasioiden käsittelyssä vakuutusoikeudessa. Vakuutusoikeudesta annetun lain 6 §:ssä säädetään asiantuntijoiden osallistumisesta asioiden käsittelyyn vakuutusoikeudessa, kun on kyse sotilastapaturma-asioista. Sen sijaan kriisinhallinta-asioiden asiantuntemuksen edustamisesta ei nimenomaisesti säädetä. Valiokunta pitää kannatettavana, että asiantuntija osallistuu sotilastapaturma-asioiden — mukaan lukien kriisinhallinta kokonaisuudessaan — käsittelyyn vakuutusoikeudessa, ja toteaa, että tulkintaongelmien välttämiseksi on tarpeen selvittää lain täsmentämisen tarve. Kiireellisen aikataulun vuoksi asiaa ei ole mahdollista selvittää tässä yhteydessä.

Lakiuudistuksen vaikutusten seuranta ja arviointi

Valiokunta pitää tärkeänä, että uudistuksen vaikutuksia seurataan ja arvioidaan huolellisesti. Ehdotettujen uusien lakien toimeenpano on Valtiokonttorin tehtävä, jossa se toimii myös kiinteässä yhteistyössä esimerkiksi puolustusvoimien, puolustusministeriön ja sisäministeriön hallinnonalalle kuuluvan siviilikriisinhallinnan hallinnon kanssa. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan uusien lakien soveltamisesta saadut kokemukset tullaan käsittelemään Valtiokonttorin sotilastapaturma-asiain neuvottelukunnassa, jossa on myös sosiaali- ja terveysministeriön edustus. Poikkihallinnollisella neuvottelukunnalla on ollut aktiivinen rooli tämän lainuudistuksen taustalla, ja sotilastapaturmien korvausjärjestelmän ja turvaverkon kokonaisuuden kehittäminen jatkuu näissä puitteissa edelleen. (*Valiokunnan lausumaehdotus*)

VALIOKUNNAN YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. lakiehdotus

6 §. Sotilastapaturman aiheuttama vian, vamman tai sairauden paheneminen. Valiokunta huomauttaa, että pykälän 2 momentin sanamuoto jättää tulkinnanvaraiseksi sen, mistä alkaen sotilastapaturman aiheuttaman pahenemisen korvaamisen kuuden kuukauden määräaika lasketaan. Vaikka lääketieteellisesti useissa tapauksissa pahenemisen korvaamisen aika on perusteltua laskea jo tapaturman sattumisesta alkaen, näiden tilanteiden määrittely jää kokonaan korvaus- ja oikeuskäytännön varaan. Koska kuuden kuukauden määräaika laskettaisiin perustelujen mukaan aina viimeistään palveluksen päättymisestä, sanamuotoa on selvyiden vuoksi tarpeen korjata. Selvintä on, että määräaika lasketaan aina palveluksen päättymisestä alkaen.

9 §. Palvelussairaus. Valiokunta huomauttaa, että pykälän 1 momentin 1 kohdan ja 5 kohdan sekä 3 momentin kesken on jäänyt ristiriita, joka on tarpeen korjata. Pykälän 1 momentin 1 kohta viittaa työtapaturma- ja ammattitautilain ammattitautia koskeviin säännöksiin. Viittaus ei kuitenkaan ulotu ammattitautina korvattavaan olennaiseen pahenemiseen, joka on eri asia kuin pykälän 5 kohdassa tarkoitettu palvelussairautena korvattava paheneminen. Koska pykälän 3 momentti asettaa kuuden kuukauden määräajan pahenemisen korvaamiselle, se rajoittaisi myös ammattitautina korvattavaa olennaista pahenemista, jolle ei ole työtapaturma- ja ammattitautilaissa sää-

Valiokunnan mietintö StVM 41/2016 vp

detty enimmäisaikaa. Tämä ei vastaa sitä, mitä säännöksellä tavoitellaan, vaan ammattitautina korvattava olennainen paheneminen tulee korvata jatkossakin ilman määräaikaa. Valiokunta ehdottaa pykälän sanamuotoa korjattavaksi tältä osin niin, että 1 momentin 1 kohdan viittaus ulottuu työtapaturma- ja ammattitautilain 30 §:ään.

2. lakiehdotus

5 §. Tapaturman aiheuttaman vian, vamman tai sairauden paheneminen. Valiokunta ehdottaa, että kriisinhallintatehtävissä tapahtuneen vian, vamman tai sairauden pahenemisen korvaamista koskevaa pykälää muutetaan 1. lakiehdotuksen 6 §:n 2 momentin muutosehdotusta vastaavasti sitä koskeviin yksityiskohtaisiin perusteluihin viitaten.

6 §. Palvelussairaus. Valiokunta ehdottaa, että pykälää muutetaan 1. lakiehdotuksen 9 §:n 1 momentin 1 kohdan muutosehdotusta vastaavasti sitä koskeviin yksityiskohtaisiin perusteluihin viitaten.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Sosiaali- ja terveysvaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen HE 225/2016 vp sisältyvän 3. lakiehdotuksen.

Eduskunta hyväksyy muutettuna hallituksen esitykseen HE 225/2016 vp sisältyvät 1. ja 2. lakiehdotuksen. (Valiokunnan muutosehdotukset)

Eduskunta hyväksyy yhden lausuman. (Valiokunnan lausumaehdotus)

Valiokunnan muutosehdotukset

1.

Laki

soitlastapaturman ja palvelussairauden korvaamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

Valiokunnan mietintö StVM 41/2016 vp

1 luku

Soveltamisala

1 §

Henkilöllinen soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan henkilöön, joka:

- 1) suorittaa asevelvollisuuslain (1438/2007) mukaista asevelvollisuutta;
- 2) suorittaa siviilipalveluslain (1446/2007) mukaista siviilipalvelusta;
- 3) suorittaa naisten vapaaehtoisesta asepalveluksesta annetun lain (194/1995) mukaista asepalvelusta;
- 4) on puolustusvoimien järjestämässä sotilasvirkaan johtavassa koulutuksessa eikä ole sotilasvirassa;
- 5) on rajavartiolaitoksen hallinnosta annetun lain (577/2005) 25 §:ssä tarkoitetussa rajavartiolaitoksen virkaan johtavassa koulutuksessa;
- 6) osallistuu vapaaehtoisesta maanpuolustuksesta annetun lain (556/2007) 35 §:ssä mainittuihin toimintoihin.

Palveluksella tarkoitetaan tässä laissa 1 momentissa mainittuun toimintaan osallistumista.

2 luku

Korvattavat vahinkotapahtumat

2 §

Korvattavat vahinkotapahtumat

Tämän lain mukaisena *vahinkotapahtumana* korvataan sotilastapaturma ja palvelussairaus siten kuin jäljempänä säädetään.

3 §

Lääketieteellisen syy-yhteyden arviointi

Vahinkotapahtuman korvaamisen edellytyksenä on todennäköinen lääketieteellinen syy-yhteys vahinkotapahtuman ja vamman tai sairauden välillä, jollei jäljempänä toisin säädetä. Syy-yhteyden arvioinnissa otetaan huomioon erityisesti lääketieteelliset löydökset ja havainnot, vahingon sattumistapa, palveluksen aikaiset erityisolosuhteet sekä aikaisemmat vammat ja sairaudet.

Valiokunnan mietintö StVM 41/2016 vp

4 §

Tapaturma

Tapaturmalla tarkoitetaan ulkoisesta tekijästä johtuvaa äkillistä ja odottamatonta tapahtumaa, joka aiheuttaa vamman tai sairauden.

5 §

Sotilastapaturma

Sotilastapaturmana pidetään tapaturmaa, joka on aiheutunut 1 §:ssä tarkoitetulle henkilölle:

- 1) palvelusta suoritettaessa tai sen edellyttämällä tai siihen välittömästi liittyvillä matkoilla;
- 2) sotilasoppilaitoksen tai Raja- ja merivartiokoulun valintakokeessa taikka niiden edellyttämällä tai niihin välittömästi liittyvillä matkoilla;
- 3) asevelvollisuuslain tai siviilipalveluslain mukaan palvelusajaksi laskettavalla vapaa-ajalla, isyysvapaalla tai lomalla.

6 §

Sotilastapaturman aiheuttama vian, vamman tai sairauden paheneminen

Sotilastapaturman seurauksena korvataan myös muun kuin tämän lain nojalla korvattavan vian, vamman tai sairauden paheneminen siltä osin kuin se vastaa sotilastapaturman syyosuutta. Syyosuutta arvioitaessa otetaan huomioon sotilastapaturman sattumismekanismi, vammaenergian voimakkuus ja sotilastapaturman ajallinen yhteys pahenemiseen sekä aikaisemmasta viasta, vammasta, sairaudesta ja kudosvauriosta johtuva myötävaikutus.

Korvausta pahenemisesta maksetaan enintään kuuden kuukauden ajan ~~sotilastapaturman sattumisesta~~ tai palveluksen päättymisestä, jollei toipuminen ole ilmeisesti viivästynyt pääasiallisesti vamman tai sairauden hoitoon liittyvien syiden vuoksi.

7 §

Pahoinpitelyn ja toisen henkilön muun tahallisen teon aiheuttama vamma tai sairaus

Pahoinpitelyn ja toisen henkilön muun tahallisen teon aiheuttama vamma tai sairaus korvataan 5 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitetuissa olosuhteissa aiheutuneena vain, jos teon pääasiallisena syynä on ollut palvelukseen osallistuminen.

8 §

Henkinen järkytysreaktio sotilastapaturman seurauksena

Sotilastapaturman seurauksena aiheutuneena henkisenä järkytysreaktiona korvataan:

Valiokunnan mietintö StVM 41/2016 vp

1) akuutti stressireaktio, joka seuraa sellaisesta poikkeuksellista fyysistä tai psyykkistä henkistä räsitystä aiheuttavasta tapahtumasta, johon liittyy vakava turvallisuuden tai fyysisen koskemattomuuden menetys tai menettämisen uhka;

2) traumaperäinen stressihäiriö, joka seuraa sellaisesta rasittavasta, poikkeuksellisen uhkavasta tai tuhoisasta tapahtumasta, joka todennäköisesti aiheuttaisi voimakasta ahdistuneisuutta melkein kenessä tahansa; ja

3) tuhoisaa kokemusta seuraava persoonallisuuden muutos, joka seuraa pitkäaikaisena tai pysyvänä reaktiona äärimmäisen voimakasta henkistä räsitystä synnyttävään tapahtumaan.

Traumaperäisen stressihäiriön ja tuhoisaa kokemusta seuraavan persoonallisuuden muutoksen korvaaminen edellyttää, että vahingoittunut on ollut välittömästi osallisena 1 momentissa tarkoitettussa tapahtumassa ja että vahingoittuneella on todettu traumaperäiseen stressihäiriöön sopiva oireisto kuuden kuukauden kuluessa tapahtumasta tai palveluksen päättymisestä.

9 §

Palvelussairaus

Palvelussairaudella tarkoitetaan 1 §:ssä mainitulle henkilölle palveluksessa aiheutunutta:

- 1) työtapaturma- ja ammattitautilain (459/2015) 26—30 §:n mukaista ammattitautia;
- 2) työtapaturma- ja ammattitautilain 18 §:ssä mainittua vammaa tai sairautta;
- 3) lihaksen tai janteen äkillistä kipeytymistä, joka on tapahtunut ilman tapaturmaa yksittäistä kuormittavaa liikettä suoritettaessa;
- 4) muuta vammaa tai sairautta, joka on todennäköisesti palveluksen aiheuttama;
- 5) muun kuin tämän lain nojalla korvattavan vian, vamman tai sairauden pahenemista, joka johtuu todennäköisesti palveluksesta.

Edellä 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettua lihaksen tai janteen kipeytymisestä maksetaan korvausta, kunnes kipeytyminen on parantunut, enintään kuitenkin kuuden viikon ajalta kipeytymisestä. Korvausta ei makseta, jos kipeytyminen johtuu aikaisemmasta vammasta tai sairaudesta tai sellaisesta kudosvauriosta, joka voi syntyä vain tapaturman aiheuttamana.

Edellä 1 momentin 5 kohdassa tarkoitettua sairauden tai vamman pahenemisesta maksetaan korvausta enintään kuuden kuukauden ajan palveluksen päättymisestä, jollei toipuminen ole ilmeisesti viivästynyt pääasiallisesti vamman tai sairauden hoitoon liittyvien syiden vuoksi.

3 luku

Etuudet

10 §

Työtapaturma- ja ammattitautilain mukaiset etuudet

Vahinkotapahtuman johdosta maksetaan korvausta noudattaen, mitä työtapaturma- ja ammattitautilain III osassa säädetään, jollei tässä laissa toisin säädetä.

Valiokunnan mietintö StVM 41/2016 vp

11 §

Vuosityöansion vähimmäismäärä

Tapaturmaeläkkeen ja perhe-eläkkeen perusteena käytettävän vuosityöansion vähimmäismäärä on työtapaturma- ja ammattitautilain 79 §:ssä tarkoitettu vähimmäisvuosityöansio kolmella kerrottuna.

12 §

Korvauksen suorittaminen

Tämän lain mukainen korvaus suoritetaan vahingoittuneelle ja sairastuneelle palveluksen päättymisen jälkeiseltä ajalta, jollei ole erityistä syytä korvata sairaanhoitokuluja myös palveluksen aikana.

Haittarahaa voidaan maksaa, kun haitta on työtapaturma- ja ammattitautilain 83 §:n 2 momentin mukaisesti katsottava pysyväksi.

13 §

Suhde muun lain mukaiseen korvaukseen

Tämän lain nojalla myönnettäviin etuuksiin sovelletaan, mitä muussa laissa säädetään työtapaturma- ja ammattitautilain mukaisista etuuksista. Tällöin ei kuitenkaan sovelleta, mitä liikennevakuutuslain (279/1959) 6 §:n 4 momentissa säädetään työtapaturma- ja ammattitautilain mukaisen korvauksen huomioon ottamisesta korvattaessa henkilövahinkoa liikennevakuutuksesta.

4 luku

Toimeenpano ja muutoksenhaku

14 §

Toimivaltainen vakuutuslaitos

Tämän lain soveltamisalaan kuuluvassa korvausasiassa toimivaltainen vakuutuslaitos on Valtiokonttori.

15 §

Vahinkotapahtumasta ilmoittaminen

Vahingoittuneen on ilmoitettava hänelle sattuneesta vahinkotapahtumasta viivytyksettä esmiehelleen.

Valiokunnan mietintö StVM 41/2016 vp

Palveluspaikan edustajan tulee ilmoittaa vahinkotapahtumasta Valtionkonttorille viivytyksettä ennen palveluksen päättymistä, jos vahinkotapahtuma todennäköisesti aiheuttaa sairaanhoidon tai kuntoutuksen tarvetta, pysyvää haittaa taikka työkyvyn heikentymää palveluksen päätyttyä.

16 §

Työtapaturma- ja ammattitautilain soveltaminen

Jollei tässä laissa toisin säädetä, tämän lain mukaiseen asiaan sovelletaan, mitä työtapaturma- ja ammattitautilain IV osassa säädetään etuuksien toimeenpanosta. Lisäksi sovelletaan mitä mainitun lain IX osassa säädetään tietojen antamisesta, saamisesta ja salassapidosta, tietojen maksuttomuudesta, terveydentilatiedoista maksettavista korvauksista, rahamäärien ja korvausten tarkistamisesta työeläkeindeksillä ja palkkakertoimella, rahamäärien pyöristämisestä, vakuutuslaitoksen takautumisoikeudesta, vakuutuslaitoksen oikeudesta saada takaisin maksamansa täyskustannusmaksu liikennevakuutuslaitokselta, esteellisyydestä, asiakirjojen säilyttämisestä sekä siirto- ja ulosmittauskiellosta.

17 §

Muutoksenhaku, oikaisumenettelyt, päätöksen poistaminen ja takaisinperintä

Mitä työtapaturma- ja ammattitautilain VIII osassa säädetään muutoksenhausta, oikaisumenettelyistä, päätöksen poistamisesta ja takaisinperinnästä, sovelletaan myös tämän lain mukaiseen asiaan.

5 luku

Voimaantulo

18 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tällä lailla kumotaan sotilastapaturmalaki (1211/1990). Jos muualla lainsäädännössä viitataan sotilastapaturmalakiin, sen asemesta sovelletaan tätä lakia.

Ennen tämän lain voimaantuloa sattuneisiin tapaturmiin ja ilmenneisiin palvelussairauksiin sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

2.

Laki

tapaturman ja palvelussairauden korvaamisesta kriisinhallintatehtävässä

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Soveltamisala

1 §

Henkilöllinen soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan:

1) sotilaallisesta kriisinhallinnasta annetun lain (211/2006) nojalla tai siviilihenkilöstön osallistumisesta kriisinhallintaan annetun lain (1287/2004) nojalla palvelussuhteessa olevaan;

2) sotilaallisesta kriisinhallinnasta annetun lain mukaisessa koulutuksessa tai harjoituksissa taikka siviilihenkilöstön osallistumisesta kriisinhallintaan annetun lain mukaisessa koulutuksessa olevaan;

3) rajavartiolaitoksen palveluksessa olevaan sotilasviranhaltijaan, joka osallistuu Euroopan unionin jäsenvaltioiden operatiivisesta ulkorajayhteistyöstä huolehtivan viraston toimintaan kansallisenä asiantuntijana, Euroopan rajavartioryhmän jäsenenä tai muutoin mainitun viraston käyttöön lähetettynä rajavartijana.

Palveluksella tarkoitetaan tässä laissa 1 momentin 1 ja 2 kohdassa mainittujen lakien mukaiseen kriisinhallintaan, koulutukseen ja harjoituksiin osallistumista sekä 3 kohdassa tarkoitettuun toimintaan osallistumista.

2 luku

Korvattavat vahinkotapahtumat

2 §

Korvattavat vahinkotapahtumat

Tämän lain mukaisena *vahinkotapahtumana* korvataan tapaturma ja palvelussairaus siten kuin jäljempänä säädetään.

Valiokunnan mietintö StVM 41/2016 vp

3 §

Lääketieteellisen syy-yhteyden arviointi

Vahinkotapahtuman korvaamisen edellytyksenä on todennäköinen lääketieteellinen syy-yhteys vahinkotapahtuman ja vamman tai sairauden välillä, jollei jäljempänä toisin säädetä. Syy-yhteyden arvioinnissa otetaan huomioon erityisesti lääketieteelliset löydökset ja havainnot, vahingon sattumistapa, palveluksen aikaiset erityisolosuhteet sekä aikaisemmat vammat ja sairaudet.

4 §

Tapaturma

Tapaturma on tämän lain nojalla korvattava, kun se on sattunut palveluksessa.

Tapaturmalla tarkoitetaan ulkoisesta tekijästä johtuvaa äkillistä ja odottamatonta tapahtumaa, joka aiheuttaa vamman tai sairauden.

5 §

Tapaturman aiheuttama vian, vamman tai sairauden paheneminen

Tapaturman seurauksena korvataan myös muun kuin tämän lain nojalla korvattavan vian, vamman tai sairauden paheneminen siltä osin kuin se vastaa tapaturman syyosuutta. Syyosuutta arvioidessa otetaan huomioon tapaturman sattumismekanismi, vammaenergian voimakkuus ja tapaturman ajallinen yhteys pahenemiseen sekä aikaisemmasta viasta, vammasta, sairaudesta ja kudosvauriosta johtuva myötävaikutus.

Korvausta pahenemisesta maksetaan enintään kuuden kuukauden ajan ~~tapaturman sattumisesta tai~~ palveluksen päättymisestä, jollei toipuminen ole ilmeisesti viivästynyt pääasiallisesti vamman tai sairauden hoitoon liittyvien syiden vuoksi.

6 §

Palvelussairaus

Palvelussairaudella tarkoitetaan palveluksessa aiheutunutta:

- 1) työtapaturma- ja ammattitautilain (459/2015) 26—**30** §:n mukaista ammattitautia;
- 2) työtapaturma- ja ammattitautilain 18 §:ssä tarkoitettua vammaa tai sairautta;
- 3) lihaksen tai janteen äkillistä kipeytymistä, joka on tapahtunut ilman tapaturmaa yksittäistä kuormittavaa liikettä suoritettaessa;
- 4) muuta vammaa tai sairautta, joka on todennäköisesti palveluksen aiheuttama;
- 5) muun kuin tämän lain nojalla korvattavan vian, vamman tai sairauden pahenemista, joka johtuu todennäköisesti palveluksesta.

Edellä 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettu lihaksen tai janteen kipeytymisestä maksetaan korvausta, kunnes kipeytymä on parantunut, enintään kuitenkin kuuden viikon ajalta kipeytymisestä. Korvausta ei makseta, jos kipeytyminen johtuu aikaisemmasta vammasta tai sairaudesta tai sellaisesta kudosvauriosta, joka voi syntyä vain tapaturman aiheuttamana.

Valiokunnan mietintö StVM 41/2016 vp

Edellä 1 momentin 5 kohdassa tarkoitettua sairauden tai vamman pahenemisesta maksetaan korvausta enintään kuuden kuukauden ajan palveluksen päättymisestä, jollei toipuminen ole ilmeisesti viivästynyt pääasiallisesti vamman tai sairauden hoitoon liittyvien syiden vuoksi.

7 §

Henkinen järkytysreaktio

Tapaturman seurauksena tai 6 §:n 1 momentin 4 kohdan mukaisena palvelussairautena korvataan henkinen järkytysreaktio, jolla tarkoitetaan:

1) akuuttia stressireaktiota, joka seuraa sellaisesta poikkeuksellista fyysistä tai psyykkistä henkistä räsitystä aiheuttavasta tapahtumasta, johon liittyy vakava turvallisuuden tai fyysisen koskemattomuuden menetys tai menettämisen uhka;

2) traumaperäistä stressihäiriötä, joka seuraa sellaisesta rasittavasta, poikkeuksellisen uhkavasta tai tuhoisasta tapahtumasta, joka todennäköisesti aiheuttaisi voimakasta ahdistuneisuutta melkein kenessä tahansa;

3) tuhoisaa kokemusta seuraavaa persoonallisuuden muutosta, joka seuraa pitkäaikaisena tai pysyvänä reaktiona äärimmäisen voimakasta henkistä räsitystä synnyttävään tapahtumaan.

Traumaperäisen stressihäiriön ja tuhoisaa kokemusta seuraavan persoonallisuuden muutoksen korvaaminen edellyttää, että vahingoittunut on ollut välittömästi osallisena 1 momentissa tarkoitettussa tapahtumassa ja että vahingoittuneella on todettu traumaperäiseen stressihäiriöön sopiva oireisto kuuden kuukauden kuluessa tapahtumasta tai palveluksen päättymisestä.

3 luku

Etuudet

8 §

Työtapaturma- ja ammattitautilain mukaiset etuudet

Vahinkotapahtuman johdosta maksetaan korvausta noudattaen, mitä työtapaturma- ja ammattitautilain III osassa säädetään, jollei tässä laissa toisin säädetä.

Työtapaturma- ja ammattitautilain mukainen päiväraha maksetaan vähintään mainitun lain 58 §:n 1 ja 2 momentissa säädetyn suuruisena 28 päivän jälkeenkin koko päivärahaan oikeuttavalta ajalta, kuitenkin enintään siihen päivään, jona tämän lain 1 §:ssä tarkoitettun palvelussuhteen oli määrä päättyä.

Tapaturmaeläkkeen ja perhe-eläkkeen perusteena käytettävän vuosityöansion vähimmäismäärä on työtapaturma- ja ammattitautilain 79 §:ssä tarkoitettu vähimmäisvuosityöansio kolmella kerrottuna.

Valiokunnan mietintö StVM 41/2016 vp

9 §

Lisäkorvaus pysyvistä haitasta

Vahinkotapahtuman aiheuttamasta vammasta ja sairaudesta johtuvasta pysyvästä yleisestä haitasta maksetaan lisäkorvaus 1 §:n 1 momentin 1 ja 3 kohdassa tarkoitetulle vahingoittuneelle. Haitan suuruus määritetään työtapaturma- ja ammattitautilain 83—85 §:n mukaisesti. Haittaluokan 20 mukaisesta pysyvästä haitasta maksetaan kertakorvauksena 210 000 euroa ja osittaisesta pysyvästä haitasta kertakorvauksena niin monta kahdeskymmenesosaa tästä korvausmäärästä kuin haittaluokka osoittaa.

Jos haittaluokka nousee vamman tai sairauden pahenemisen vuoksi vähintään yhdellä, muutetaan lisäkorvauksen määrää haittaluokan muutosta vastaavasti.

10 §

Kuolemantapauksen johdosta maksettava lisäkorvaus

Edellä 1 §:n 1 momentin 1 ja 3 kohdassa tarkoitetun vahingoittuneen edunsaajalle maksetaan lisäkorvaus, jos vahingoittunut on kuollut tämän lain nojalla korvatun vamman tai sairauden seurauksena kolmen vuoden kuluessa vahinkotapahtumasta. Lisäkorvauksen määrä on 200 000 euroa ja se maksetaan määrätylle edunsaajalle. Edunsaajamääräys ja sen muutokset on tehtävä kirjallisesti Valtiokonttorille.

Jos edunsaajaksi määrätty kuolee ennen tässä pykälässä korvattavaksi säädettyä vahinkotapahtumaa, noudatetaan, mitä vakuutuslain (543/1994) 49 §:ssä säädetään. Jos edunsaajaa ei ole määrätty, sekä edunsaajamääräyksen tulkinnassa muutoin, noudatetaan, mitä vakuutuslain 50 §:ssä säädetään.

Lisäksi jokaiselle edunjättäjän alle 18-vuotiaalle lapselle maksetaan lisäkorvaus, jonka määrä on 20 prosenttia 1 momentissa tarkoitetun korvauksen määrästä. Edunjättäjän lapsena pidetään myös aviopuolison lasta, jonka huoltaja mainittu aviopuoliso on, sekä avioliiton ulkopuolella syntynyttä lasta, johon nähden edunjättäjän elatusvelvollisuus on sopimuksella tai oikeuden päätöksellä vahvistettu.

11 §

Psyykkinen tuki ja hoito

Palvelukseen osallistuneella on oikeus psyykkisen tuen tai hoidon aiheuttamien kustannusten korvaukseen kuntoutuksena. Tuen tai hoidon tarpeella tulee olla todennäköinen syy-yhteys palvelukseen tai tehtävään. Psyykkisen tuen tai hoidon kustannuksia korvataan enintään yhden vuoden ajalta tuen tarpeen ilmenemisestä. Tuen tarpeen arvioinnin suorittaa Valtiokonttorin osoittama hoitopaikka.

Psyykkisen tuen ja hoidon vuoksi tehdyt matkat korvataan noudattaen, mitä työtapaturma- ja ammattitautilain 50 §:ssä säädetään.

Valiokunnan mietintö StVM 41/2016 vp

12 §

Suhde muun lain mukaiseen korvaukseen

Tämän lain nojalla myönnettäviin etuuksiin sovelletaan, mitä muussa laissa säädetään työtapa-
turma- ja ammattitautilain mukaisista etuuksista. Tällöin ei kuitenkaan sovelleta, mitä liikenne-
vakuutuslain (279/1959) 6 §:n 4 momentissa säädetään työtapaturma- ja ammattitautilain mukai-
sen korvauksen huomioon ottamisesta korvattaessa henkilövahinkoa liikennevakuutuksesta.

13 §

Korvauksen suorittaminen

Tämän lain mukainen korvaus kriisinhallintaan osallistuvalla suoritetaan palveluksen pääty-
misen jälkeiseltä ajalta, jollei ole erityistä syytä korvata sairaanhoitokuluja myös palveluksen ai-
kana.

Haittarahaa voidaan maksaa, kun haitta on työtapaturma- ja ammattitautilain 83 §:n 2 momen-
tin mukaisesti katsottava pysyväksi.

4 luku

Toimeenpano ja muutoksenhaku

14 §

Toimivaltainen vakuutuslaitos

Tämän lain soveltamisalaan kuuluvassa korvausasiassa toimivaltainen vakuutuslaitos on Val-
tiokonttori.

15 §

Vahinkotapahtumasta ilmoittaminen

Vahingoittuneen on ilmoitettava hänelle sattuneesta vahinkotapahtumasta viivytyksettä sen
kansallisen yksikön edustajalle, jonka palveluksessa hän on.

Valtiotyönantajan edustajan tulee ilmoittaa vahinkotapahtumasta Valtionkonttorille viivytyk-
settä ennen palveluksen päättymistä, jos vahinkotapahtuma todennäköisesti aiheuttaa sairaan-
hoidon tai kuntoutuksen tarvetta, pysyvää haittaa taikka työkyvyn heikentymää palveluksen päätyt-
tyä.

Valiokunnan mietintö StVM 41/2016 vp

16 §

Työtapaturma- ja ammattitautilain soveltaminen

Jollei tässä laissa toisin säädetä, tämän lain mukaiseen asiaan sovelletaan, mitä työtapaturma- ja ammattitautilain IV osassa säädetään etuuksien toimeenpanosta. Lisäksi sovelletaan mitä mainitun lain IX osassa säädetään tietojen antamisesta, saamisesta ja salassapidosta, tietojen maksuttomuudesta, terveydentilätiedoista maksettavista korvauksista, rahamäärien ja korvausten tarkistamisesta työeläkeindeksillä ja palkkakertoimella, rahamäärien pyöristämisestä, vakuutuslaitoksen takautumisoikeudesta, vakuutuslaitoksen oikeudesta saada takaisin maksamansa täyskustannusmaksu liikennevakuutuslaitokselta, esteellisyydestä, asiakirjojen säilyttämisestä sekä siirto- ja ulosmittauskiellosta.

17 §

Muutoksenhaku, oikaisumenettelyt, päätöksen poistaminen ja takaisinperintä

Mitä työtapaturma- ja ammattitautilain VIII osassa säädetään muutoksenhausta, oikaisumenettelyistä, päätöksen poistamisesta ja takaisinperinnästä, sovelletaan myös tämän lain mukaiseen asiaan.

5 luku

Erinäiset säännökset ja voimaantulo

18 §

Rahamäärien tarkistaminen ja pyöristäminen

Edellä 9 §:n 1 momentissa ja 10 §:n 1 momentissa mainitut rahamäärät tarkistetaan vuosittain työntekijän eläkelain (395/2006) 96 §:ssä tarkoitettulla palkkaindeksillä. Tarkistettu rahamäärä pyöristetään lähimmäksi täydeksi kymmeneksi tuhanneksi euroksi.

19 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Ennen tämän lain voimaantuloa sattuneisiin tapaturmiin ja ilmenneisiin palvelussairauksiin sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

3.

Laki

sotilaallisesta kriisinhallinnasta annetun lain 20 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan sotilaallisesta kriisinhallinnasta annetun lain (211/2006) 20 § seuraavasti:

20 §

Sairaus- ja tapaturmakorvaukset

Kriisinhallintahenkilöstöön kuuluvalla ja 6 §:ssä tarkoitettussa koulutuksessa olevalle tapaturmasta ja palvelussairaudesta maksettavasta korvauksesta säädetään tapaturman ja palvelussairauden korvaamisesta kriisinhallintatehtävissä annetussa laissa (/).

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Valiokunnan lausumaehdotus

Eduskunta edellyttää, että sosiaali- ja terveysministeriö selvittää sotilastapaturman ja palvelussairauden korvaamisesta annetun lain sekä tapaturman ja palvelussairauden korvaamisesta kriisinhallintatehtävissä annetun lain toimivuutta ja antaa siitä eduskunnalle selvityksen ja mahdolliset esitykset lainsäädännön muuttamisen tarpeista vuoden 2018 loppuun mennessä.

Helsingissä 8.12.2016

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Tuula Haatainen sd
varapuheenjohtaja Hannakaisa Heikkinen kesk
jäsen Outi Alanko-Kahiluoto vihr
jäsen Eeva-Johanna Eloranta sd
jäsen Arja Juvonen ps
jäsen Niilo Keränen kesk
jäsen Anneli Kiljunen sd

Valiokunnan mietintö StVM 41/2016 vp

jäsen Mikko Kärnä kesk
jäsen Sanna Lauslahti kok
jäsen Anne Louhelainen ps
jäsen Sari Raassina kok
jäsen Veronica Rehn-Kivi r
jäsen Vesa-Matti Saarakkala ps
jäsen Annika Saarikko kesk
jäsen Sari Sarkomaa kok
jäsen Martti Talja kesk
varajäsen Satu Taavitsainen sd
varajäsen Sari Tanus kd

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Marja Lahtinen